

U kolovozu 2017., stotine stanovnika obalnih područja na sjeveroistoku zemlje, blokirali su glavnu međunarodnu cestu koja vodi do Constante, najvećeg rumunjskog grada na obali Crnoga mora, do bugarskog grada Varna. Prosvjed je bio organiziran protiv vladine odluke kojom se građanima zabranjuje korištenje zemljišta za izgradnju, turizam i poljoprivredu. No, osjećaj nezadovoljstva postoji i danas. Za lokalno stanovništvo, poljoprivreda i turizam su glavni izvori zarade, a vladu u Sofiji doživljavaju kao stalnu prijetnju. Građani dugo nisu mogli dokučiti na koji način koristiti zemljište koje je pod zaštitom mreže Natura 2000. Kaliakra, smješten na obali Crnoga mora, vjerojatno je najljepši rt u Bugarskoj. No, upravo je on postao primjer užurbanog načina na koji vlada u Sofiji pokušava uravnotežiti interese velikih tvrtki, lokalnih zajednica i ekologa.

„Zabrinut sam zbog toga što ljudi koji ni ne znaju gdje se nalazi selo Balgarevo, ili zona Bolata, donose odluke u naše ime“ rekao je Vladimir Račev koji u tom području vodi kamp s turističkim bungalovima.

Balgarevo se nalazi u srcu jednog od najvećih područja pod zaštitom mreže Natura 2000 na bugarskoj obali Crnog mora. U blizini se nalazi predivno područje Bolara, u kojem je jedna jedina plaža, no ona je okružena visokim, crvenim stijenama rta Kaliakra. Tamo nije dozvoljen promet automobilima, a javni prijevoz još uvijek ne postoji.

Istodobno, u zaštićenom području nedaleko od sela, izgrađena je najveća vjetroelektrana u državi, a u blizini se nalaze i golf tereni s pripadajućim hotelima. U Kaliakri se u proljeće i jesen može vidjeti veliki broj rijetkih ptica selica, poput balkanske Bjelke ili lokalne vrste europskog morskog vranca. Rezervat je isto stanište rijetkih ptica poput stepskog sokola, manjeg crnoglavog svračka i mnogih drugih. Iako tako, bugarska bioraznolikost i dalje je u velikoj opasnosti.

„Odrastao sam ovdje i pred mojim su očima u posljednjih 20 do 30 godina nestale neke riblje vrste iz Crnog mora. Šokantno! S obzirom na to da se ne poštuju regulacije, često dolazi do prekomjernog ribarstva.“ izjavio je Krasimir Metev iz Balgareva, koji sada razvija vlastiti obrt temeljen na smjernicama održivog turizma.

„Via Pontica, put kojim se kreću ptice, prolazi kroz Kaliakru. Sjećam se da sam kao dijete često tijekom jeseni promatram njihovu selidbu. No, njih više nema. Kao ni zvuka prepelica, koji je uistinu obilježio cijeli kraj.“ rekao je Euractivu.

Bugarska je jedna od zemalja s najvećim postotkom područja zaštićenih u sklopu preže Natura 2000, čija je zadaća očuvati vrijedna prirodna staništa za buduće generacije. No, u stvarnosti, ta područja nemaju zaštitu od države, jer nisu izdani pravni akti i uredbe kojima se utvrđuje što je dozvoljeno, a što nije, na njima raditi.

Problem je ogroman

Zaštićena područja Bugarske prekrivaju čak 34,8 posto njezina ukupnoga teritorija, čime se prema tom kriteriju svrstala na treće mjesto u EU, nakon Slovenije i Hrvatske. Prema Eurostatu, površina područja pod zaštitom Natura 2000 u Bugarskoj, dvostruko je veća od prosjeka EU.

Ispunjavanje obveze zaštite okoliša u Bugarskoj, općenito gledajući, daleko je od željenog rezultata. Primjerice, u zemlji se i dalje koriste pesticidi koji ubijaju pčele, a koji su zabranjeni u ostatku EU.

Udruge civilnog društva sve glasnije tvrde da je model Natura 2000 u Bugarskoj od početka bio pogrešan. Zaštićene zone definirane su bez čvrste znanstvene osnove, a nitko se nije niti konzultirao s lokalnim građanima, čije su gospodarske inicijative bile blokirane. Europska komisija je zato bila pokrenula postupak zbog povrede prava, dok je Europski sud pravde donio presudu o proglašenju i zaštiti Kaliakre protiv Bugarske.

Kaos

Početkom 2019., Europska komisija naredila je Bugarskoj, Italiji i Njemačkoj da dovrše mrežu Natura 2000., u sklopu koje su tražili izdavanje naredbi kojima se definiraju dopuštene i zabranjene aktivnosti u svakom pojedinačnom zaštićenom području. Komisija je tim članicama zaprijetila i pokretanjem postupka za kršenje prava, a njezina je najava otkrila da je Bugarska odredila samo devet od 230 mjesta kao posebna područja zaštite. No, nadležni resor nije poduzeo nikakve mjere. Tadašnji ministar zaštite okoliša, Neno Dimov, koji je zahvaljujući Euractivove istrage o krizi u Perniku uhićen početkom 2020., pokušao je progurati kontroverzne izmjene Zakona o biološkoj raznolikosti.

Reformama se pokušalo ukinuti restriktivne naredbe za područja mreže Natura 2000, a upravljanje se nastojalo prepustiti „nahodjenju resornog ministra“, a ne jasno postavljenim pravilima. Dimov prijedlog doveo je do ozbiljnog novog sukoba između ekoloških aktivista, države i udruga vlasnika zemljišta na području mreže Natura 2000.

Ekolozi su upozoravali da ministrom „diskrecijski model“ potiče korupciju.

Ministarstvo je uzvratilo udarac odlukom o uvođenju strogih administrativnih ograničenja, kojima se zajednica pokušala udaljiti od same ideje Natura 2000.

„Najbolji skrbnik zemljišta je vlasnik, zato što je ono njegovo.“ objasnio je Miroslav Kalugerov, ravnatelj Nacionalne službe za zaštitu prirode u Ministarstvu okoliša. Ministar Dimov najavio je spremnost uklanjanja zemljišta iz programa Natura u slučaju da se na tim područjima dokaže kako nema životinja i biljaka kojima je potrebna zaštita. Nedugo nakon,

bio je uhićen.

Novi zamah

Novi zamah s Naturom primijećen je pod novim ministrom Emilom Dimitrovim, koji je ovoga lipnja izdao 25 naredbi. U tijeku je javna rasprava za proglašenje pedeset novih zaštićenih područja za zaštitu prirodnih staništa i divlje flore i faune, kako bi se izbjegao novi postupak Bugarske pred Europskim sudom pravde.

„Budući da Dimov nije izdao niti jednu naredbu Natura, unatoč izravnom upozorenju Europske komisije, nema sumnje da novi ministar po tom pitanju radi bolji posao.“ ocijenio je ekolog Stefan Avramom za Euractiv Bugarska.

Ekolozi se nadaju da izgubljeno vrijeme neće potaknuti nove sankcije protiv Bugarske. Predstavnici lokalnih udruga i investitori, pak, neprestano inzistiraju na javnim raspravama, na kojima će moći jasno iznijeti svoju viziju gospodarskih aktivnosti te tražiti kompromis između zaštite okoliša i ulaganja.

Udruge vlasnika zemljišta koja pripadaju mreži Natura 2000, više su puta upozorili da je ekološka mjera u Bugarskoj vrlo zbujujuća. Nacionalno udruženje Bugarska crnomorska obala ističe da je prilikom određivanja zona zaštite nedostajalo dobre znanstvene procjene koja bi identificirala točna staništa ugroženih vrsta.

Osim toga, propušteno je iskoristiti priliku za privlačenje međunarodnih stručnjaka u EU.

Šamar za Kaliakru

Europska komisija uputila je najoštriju kritiku Bugarskoj upravo zbog područja Kaliakre, gdje su na mjestu migracijskih puteva ptica sagrađene vjetroelektrane i golfski tereni. U siječnju 2016., Bugarsku je zbog tog problema osudio i Europski sud pravde. Presuda je potvrdila da su brojni projekti na tom području izgrađeni kršeći propise, a glavni krivac bila je država koja nije adekvatno definirala regulative.

Kao odgovor na to, nadležno bugarsko ministarstvo odlučilo je koristiti fondove EU u sklopu projekata za zaštitu okoliša kako bi otkupilo zemljišta na području Kaliakre od privatnih vlasnika. Proračun projekta iznosi 10 milijuna eura, a od tog bi se iznosa po tržišnim cijenama trebalo otkupiti 760 hektara zemlje.

Dio tog novca bit će upotrebljen za podmirivanje troškova građevinskih naknada na nekima od tih parcela. Do kraja godine nas dijeli samo tri mjeseca, a cijeloj peripetiji se još uvijek ne nazire kraj.

Izvor: euractiv.jutarnji.hr

Najlepši rt u Bugarskoj postao je primjer ekološke nepismenosti